

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЖИТОМИРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою ВСП «ЖТЕФК ДТЕУ»
(протокол № 1 від 31.08.2023 р.)

ВВЕДІНО В ДІЮ

наказом директора ВСП «ЖТЕФК ДТЕУ»
№ 1 від 31.08.2023 р.

Григорій ГУБАРЄВ

**Положення
про організацію інклюзивного навчання у
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Житомир, 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання у Відокремленому структурному підрозділі «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про соціальні послуги», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», Порядку організації інклюзивного навчання в закладах фахової передвищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 р. № 1321.

1.2. Положення регламентує організацію навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також формування у Відокремленому структурному підрозділі «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» (далі – Коледж) інтегрованого освітнього середовища шляхом впровадження комплексу заходів, що забезпечують повноцінне залучення таких здобувачів у освітній процес для здобуття ними освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.3. Коледж надає освітні послуги здобувачам освіти з особливими освітніми потребами на рівній основі з іншими здобувачами освіти, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, а також від інших обставин, із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів освіти з особливими потребами, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувача освіти з особливими освітніми потребами (за наявності), виданого інклюзивно-ресурсним центром.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

Інклюзія – процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності здобувачів освіти у навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку особистості не як проблеми, а як можливостей для розвитку, або процес реального залучення здобувачів освіти з особливими потребами до освітнього процесу в Коледжі, або особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до студентів з різними нозологіями, відповідно до їх освітніх потреб.

Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Здобувач освіти з особливими освітніми потребами (далі – Здобувач) – особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в Коледжі й потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з

урахуванням їхніх потреб та можливостей.

Інклюзивна група – академічна група в Коледжі, де поряд з іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

Супровід – система заходів, що мають забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для Здобувачів. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в Коледжі, а також передбачає підтримку зв'язків із випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування. Забезпечення супроводу Здобувачів дозволяє їм діяти на рівних з іншими здобувачами освіти, але без надання переваг.

Особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

1.5. Здобувачі мають право на:

1) повагу до людської гідності, захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм дискримінації за ознакою наявності особливих освітніх потреб, стану здоров'я чи інвалідності, або будь-якою іншою ознакою;

2) якісні освітні послуги, які враховують особливі освітні потреби та забезпечують максимально можливу індивідуалізацію освітнього процесу;

3) формування та реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії (за наявності) та індивідуального навчального плану;

4) участь у формуванні індивідуального навчального плану, вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-професійною програмою та навчальним планом;

5) справедливе та об'єктивне оцінювання результатів навчання, яке передбачає забезпечення розумного пристосування під час оцінювання, у тому числі збільшення часу на оцінювання, використання доступних форматів, у тому числі шрифту Брайля, залучення перекладачів жестової мови (за потреби) тощо;

6) безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я;

7) забезпечення доступності територій, будівель, споруд і приміщень гуртожитків для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення на строк здобуття освіти в порядку, встановленому законодавством;

8) психолого-педагогічний супровід та вільний доступ до інфраструктури Коледжу відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я;

9) забезпечення інших необхідних умов для навчання;

10) самостійне (у разі навчання за власні кошти) чи за згодою відповідної фізичної або юридичної особи (у разі навчання за кошти фізичних або юридичних осіб) збільшення тривалості виконання освітньо-професійної програми за погодженням із Коледжем, що має бути відбито в договорі про

надання освітніх послуг;

11) залучення до всіх заходів Коледжу, участь у заходах з освітньої, дослідницької, науково-дослідної, спортивної, мистецької, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку з забезпеченням розумного пристосування та з урахуванням особливих освітніх потреб.

2. ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ

2.1. Формування умов для здобуття Здобувачами якісної освіти в Коледжі реалізується через:

1) створення інклюзивного освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів Здобувачів, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;

2) безоплатне забезпечення Здобувачів інформацією для навчання в доступних форматах із використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я;

3) розвиток матеріально-технічної бази Коледжу з урахуванням потреб Здобувачів;

4) забезпечення Здобувачів належним супроводом на всіх етапах взаємодії з Коледжем;

5) організацію освітнього процесу з використанням сучасних інформаційних технологій;

6) забезпечення Здобувачам доступу до мережі Інтернет, системи баз даних у Коледжі з урахуванням розумного пристосування, а також за потреби до термінального та спеціального допоміжного обладнання;

7) формування у спільноти Коледжу недискримінаційного ставлення до Здобувачів.

2.2. Для комфортного навчання в Коледжі Здобувачі мають право використовувати індивідуальні технічні засоби, зокрема, слухові апарати, ноутбуки тощо.

2.3. Для Здобувачів із проблемами пересування (з вадами опорно-рухового апарату, зору, ДЦП та ін.), освітній процес організовується у навчальних приміщеннях з безбар'єрним доступом. Архітектурна безбар'єрність зовнішнього і внутрішнього простору Коледжу поступово забезпечується з урахуванням фінансових можливостей Коледжу та технічних можливостей його архітектурної адаптації й передбачає, з-поміж іншого, спорудження пандусів, усунення порогів, встановлення спеціальних поручнів уздовж сходинок, забезпечення належної ширини дверей, проходів між партами, створення належних санітарних умов та обладнання санітарних вузлів тощо.

2.4. Коледж створює умови для осіб з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну. З цією метою особи з особливими освітніми потребами, які планують вступити до Коледжу, або їх батьки (інші законні представники) у строки, визначені у правилах прийому Коледжу, подають письмову заяву про необхідність забезпечення розумного пристосування із зазначенням переліку розумного

пристосування, що є обов'язковою для розгляду та реалізації Коледжем.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Основною метою організації інклюзивного навчання в Коледжі є реалізація права Здобувачів на отримання якісної освіти з урахуванням потреб та можливостей таких осіб.

3.2. Інклюзивне навчання в Коледжі реалізується з використанням особистісно орієнтованих технологій – форм організації освітнього процесу, спрямованих на забезпечення психолого-педагогічних умов для мотивації освітньої діяльності Здобувача.

3.3. Особистісно орієнтовані технології реалізуються шляхом варіативності та альтернативності змісту та форм навчання, орієнтованих на врахування індивідуальних особливостей Здобувача, його стану здоров'я, особливостей сприйняття навчальної інформації та життєвих цілей з метою забезпечення умов для активної пізнавальної діяльності, самоконтролю та створення ситуації успіху в навчальній діяльності.

3.4. Інклюзивне навчання Здобувачів передбачає навчання в загальних академічних групах, в тому числі за індивідуальним графіком, або в інклюзивних групах.

3.5. Особливості навчання Здобувачів за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про організацію навчання здобувачів освіти за індивідуальним графіком у ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ».

3.6. Інклюзивна група створюється на підставі заяви Здобувача або його батьків (інших законних представників) та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що був наданий інклюзивно-ресурсним центром, або іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб, та індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності).

3.7. Інклюзивна група утворюється наказом директора і передбачає надання статусу інклюзивної академічній групі, серед здобувачів якої є особа (особи) з особливими освітніми потребами.

3.8. Гранична чисельність Здобувачів у певній інклюзивній групі встановлюється директором Коледжу з урахуванням вимог до формування академічних груп у закладах фахової передвищої освіти, затверджених МОН, виходячи з індивідуальних особливостей здобуття освіти такими особами, освітньо-професійної програми, пристосованості аудиторій тощо, але не може перевищувати 50 відсотків загальної чисельності осіб з особливими освітніми потребами в такій академічній групі.

3.9. Індивідуальний навчальний план Здобувачів розробляється згідно з чинними вимогами, за консультування з групою психолого-педагогічного супроводу в Коледжі. При цьому, обов'язковим є урахування рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку Здобувача (за наявності).

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЗДОБУВАЧІВ

4.1. Психолого-педагогічний супровід Здобувачів у Коледжі реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися з допомогою інших осіб. При цьому враховуються психофізичні особливості осіб з різними нозологіями, їх потреби у компенсації сенсорних вад, що заважають сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію Здобувачів в освітнє середовище Коледжу, потреби у фізичній реабілітації тощо.

4.2. Психолого-педагогічний супровід Здобувачів здійснюється за такими напрямками: педагогічний, психологічний, соціальний, фізкультурно-спортивний та професійна адаптація. Усі перелічені складові системи супроводу вступають у дію поступово і можуть діяти одночасно, доповнюючи одна одну.

4.3. Психолого-педагогічний супровід розпочинається з моменту вступу Здобувача до Коледжу.

4.4. Педагогічний супровід передбачає:

1) підготовку індивідуального навчального плану Здобувача із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку Здобувача (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсними центрами. Індивідуальний навчальний план може передбачати запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій та адаптації методів та стратегій навчання, викладання, видів навчальних занять та завдань (заміна лабораторних занять та / або практичних занять на виконання спеціально розроблених цикловою комісією завдань тощо), поточного і підсумкового оцінювання тощо;

2) підготовку спеціальних індивідуальних завдань, що охоплюють зміст дисциплін (предметів) навчального плану, із застосуванням оптимальних форм взаємодії Здобувача з викладачем, зокрема дистанційних технологій, електронного та змішаного навчання;

3) забезпечення доступності до навчальних приміщень Здобувачів, у яких вони навчаються;

4) планування занять у навчальних приміщеннях, обладнаних відповідно до державних будівельних норм, правил і стандартів – ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»;

5) моніторинг виконання індивідуального навчального плану;

6) організацію індивідуальних консультацій та контрольних заходів.

Відповідальним за організацію педагогічного супроводу є заступник директора з навчальної роботи.

4.5. Психологічний супровід передбачає:

1) з'ясування психологічних особливостей Здобувачів, зміцнення та збереження їхнього психологічного здоров'я, надання їм необхідної допомоги з

адаптації до інтегрованого освітнього середовища, сприяння особистісному розвитку;

2) підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включаючи здобувачів освіти, педагогічних працівників, представників адміністрації та допоміжного персоналу;

3) соціально-психологічну діагностику, моніторинг особистісного розвитку і соціальної ситуації розвитку Здобувачів, прогнозування змін освітньої ситуації та визначення її основних тенденцій;

4) проєктування і соціально-психологічну корекцію розвитку Здобувачів. Психологічний супровід в межах своєї компетенції здійснюється психологом Коледжу.

4.6. Соціальний супровід полягає у заходах, спрямованих на забезпечення соціалізації Здобувачів, зокрема їх соціально-побутової, соціально-культурної та соціально-трудової адаптації. Основною функцією цього блоку є подолання соціальної ізоляції Здобувачів, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення їх до всіх сфер суспільного життя.

Соціальний супровід координується заступником директора з виховної роботи й здійснюється психологом Коледжу, класним керівником групи, органами студентського самоврядування та залученими фахівцями.

Соціальний супровід передбачає:

1) інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного ставлення до Здобувачів у освітньому просторі Коледжу;

2) консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

4.7. Фізкультурно-спортивний супровід полягає у заохоченні Здобувачів до активних занять фізичною культурою та окремими видами спорту, участі у змаганнях різного рівня та паралімпійському русі, має на меті зміцнення мотивації до здорового способу життя та передбачає поліпшення психофізичного стану Здобувачів і підвищення їх інтелектуальної працездатності.

Фізкультурно-спортивний супровід здійснюється керівником фізичного виховання Коледжу.

4.8. Професійна адаптація полягає у забезпеченні Здобувачів додатковими можливостями в межах фахової підготовки через їхнє залучення до гурткової роботи, консультування фахівцями підрозділу сприяння працевлаштуванню Коледжу тощо.

5. ГРУПА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ

5.1. З метою організації інклюзивного навчання в Коледжі може створюватися група психолого-педагогічного супроводу.

5.2. Персональний склад групи психолого-педагогічного супроводу затверджується директором Коледжу.

5.3. До складу групи психолого-педагогічного супроводу входять:

1) заступник директора з навчальної роботи;

2) заступник директора з виховної роботи;

- 3) завідувач відділення, на якому навчається Здобувач;
- 4) класний керівник академічної групи, у якій навчається Здобувач;
- 5) практичний психолог;
- 6) медичний працівник Коледжу;
- 7) батьки або законні представники Здобувача.

5.4. Основними принципами діяльності групи психолого-педагогічного супроводу є:

- 1) повага до індивідуальних особливостей Здобувача;
- 2) дотримання інтересів Здобувача, недопущення дискримінації та порушення його прав;
- 3) командний підхід;
- 4) активна співпраця з батьками Здобувача, залучення їх до освітнього процесу;
- 5) конфіденційність та дотримання етичних принципів;
- 6) міжвідомча співпраця.

5.5. Група психолого-педагогічного супроводу виконує такі завдання:

- 1) співпрацює зі структурними підрозділами Коледжу щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення психолого-педагогічного супроводу Здобувачів;
- 2) бере участь у формуванні індивідуального навчального плану Здобувача;
- 3) проводить моніторинг виконання Здобувачем індивідуального навчального плану, обґрунтовано рекомендує зміни до нього з урахуванням потреб Здобувача;
- 4) проводить збір інформації про особливості розвитку Здобувача, його інтереси, труднощі, освітні потреби;
- 5) забезпечує створення належних умов для інтеграції Здобувача в освітнє середовище;
- 6) консультує та надає методичну допомогу педагогічним працівникам Коледжу щодо організації освітнього процесу Здобувача;
- 7) провадить інформаційно-просвітницьку діяльність з формування толерантного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами;
- 8) співпрацює із медичними установами, соціальними службами, громадськими об'єднаннями з метою провадження діяльності, спрямованої на підтримку та здійснення психолого-педагогічного супроводу Здобувача;
- 9) забезпечує надання психологічної підтримки Здобувачу.

5.6. Основні функції учасників групи психолого-педагогічного супроводу:

5.6.1. Адміністрація Коледжу (заступник директора з навчальної роботи, заступник директора з виховної роботи, завідувач відділення):

- 1) формування складу та організація роботи групи психолого-педагогічного супроводу;
- 2) контроль за виконанням учасниками групи психолого-педагогічного супроводу своїх функцій;
- 3) розроблення спільно з іншими учасниками групи психолого-педагогічного супроводу індивідуального навчального плану

Здобувача.

5.6.2. Практичний психолог:

- 1) вивчення та моніторинг психічного розвитку Здобувача;
- 2) психологічний супровід Здобувача;
- 3) надання рекомендацій, консультацій та методичної допомоги педагогічним працівникам Коледжу у роботі зі Здобувачем;
- 4) консультативна робота з батьками Здобувача;
- 5) просвітницька робота щодо формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі.

5.6.3. Класний керівник академічної групи, викладачі навчальних дисциплін (предметів):

- 1) соціально-педагогічний патронаж Здобувача та його батьків;
- 2) виявлення соціальних проблем, які потребують негайного вирішення, при потребі, направлення до відповідних фахівців з метою надання допомоги;
- 3) соціалізація Здобувача, адаптація його у новому колективі;
- 4) залучення Здобувача до участі в гуртках, секціях з урахуванням його можливостей;
- 5) надання рекомендацій учасникам освітнього процесу щодо шляхів ефективної інтеграції Здобувача в колектив однолітків, формування позитивного мікроклімату в студентському колективі, подолання особистісних, міжособистісних конфліктів;
- 6) підготовка інформації для учасників групи психолого-педагогічного супроводу про особливості навчально-пізнавальної діяльності Здобувача, його сильні сторони та потреби, результати виконання Здобувачем освітньої програми;

7) надання інформації батькам про стан виконання освітньої програми Здобувачем.

5.6.5. Батьки Здобувача:

- 1) доведення інформації про Здобувача (стиль, спосіб навчання, успіхи, труднощі в опануванні компонентів освітньої програми);
- 2) прийняття участі у роботі групи психолого-педагогічного супроводу;
- 3) створення умов для навчання, виховання та розвитку Здобувача.

5.6.6. Медичний працівник Коледжу:

- 1) інформування учасників групи психолого-педагогічного супроводу про стан здоров'я Здобувача та його психофізичні особливості;
- 2) збір додаткової інформації від батьків, закладу охорони здоров'я щодо стану Здобувача (за необхідності).

5.7. До психолого-педагогічного супроводу Здобувача в Коледжі можуть бути залучені соціальні працівники (робітники), волонтери.

5.8. Інклюзивне навчання Здобувачів передбачає надання їм (за потреби) соціальних послуг, зокрема супроводу під час інклюзивного навчання, фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору, перекладу жестовою мовою, із переліку базових соціальних послуг відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» та згідно з державними стандартами надання

відповідних послуг, затверджених Мінсоцполітики. Директор Коледжу створює умови для надання таких послуг у Коледжі на підставі письмової заяви Здобувача (у разі коли особа є повнолітньою) або одного з його батьків (інших законних представників) не пізніше ніж за два робочих дні після подання такої заяви. Допуск особи, яка надає базову соціальну послугу, до Коледжу здійснюється за умови дотримання такою особою правил внутрішнього розпорядку Коледжу, охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки на основі укладення відповідного договору між Коледжем та особою, яка надає такі послуги, за згодою Здобувача (у разі коли особа є повнолітньою) або одного з його батьків (інших законних представників).

5.9. Для забезпечення соціальних потреб Здобувачів до закладу освіти можуть бути допущені один із батьків Здобувача або уповноважена ними особа. Рішення про їх допуск до участі в освітньому процесі приймає директор Коледжу на основі укладення відповідного договору між Коледжем та особою, яка забезпечує соціальні потреби особи з особливими освітніми потребами.